

I C 1408/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

dnia 28 września 2016 r.

Sąd Okręgowy w Gorzowie Wielkopolskim Wydział I Cywilny w składzie:

Przewodnicząca: SSO Ewa Kaczmarska

Protokolant: st. sekr. sąd. Katarzyna Lenartowicz

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 22 września 2016 r. w G.

sprawy z **powództwa S. B.**

przeciwko Gminie S.

o ochronę dóbr osobistych i zapłatę

I. **oddala powództwo**

II. **zasądza od powoda S. B. na rzecz pozwanej Gminy S. kwotę 360 (trzysta sześćdziesiąt) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu**

SSO Ewa Kaczmarska

Sygn. akt I C 1408/15

UZASADNIENIE

Powód – S. B. – wniósł o zobowiązanie pozwanej Gminy S. do przeproszenia go za naruszenie dóbr osobistych, poprzez opublikowanie w Gazecie (...) oraz w Kurierze Zachodnim, na własny koszt w terminie 7 dni od uprawomocnienia się wyroku oświadczenia o treści: „Gmina S. przeprasza Pana S. B. za naruszenie jego dóbr osobistych w dniu 16 listopada 2014 r., do którego doszło wskutek bezprawnego pozbawienia go czynnego prawa wyborczego w wyborach samorządowych” w ramce, czarną czcionką, w rozmiarze 16, na białym tle, na pierwszej stronie gazety. Nadto, wniósł o zasądzenie od pozwanej na rzecz powoda kwoty 15.000 zł tytułem zadośćuczynienia za dokonane przez pozwaną naruszenie dóbr osobistych oraz zasądzenie od pozwanej na jego rzecz kosztów procesu.

W uzasadnieniu wskazał, że wyrokiem Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 13.06.2014 r. w sprawie o sygn. akt III K 96/14, orzeczono wobec powoda utratę prawa wybieralności w wyborach do Sejmu, Senatu, Parlamentu Europejskiego oraz w wyborach powszechnych na okres trzech lat.

W dniu wyborów samorządowych 16 listopada 2014 r. w lokalu wyborczym obwodowej komisji wyborczej nr 10 w S., przewodniczący komisji odmówił wydania mu karty do głosowania, z informacją, że nie znajduje się on na liście osób uprawnionych do głosowania oraz, że celem uzyskania wyjaśnień, powinien udać się do Urzędu Miejskiego. Podnosił, że fakt niedopuszczenia do głosowania był widziany przez innych głosujących, co wywołało u niego poczucie wstydu, stygmatyzacji i zdenerwowania, przez co zaniechał wyjaśnienia tej sprawy w dniu wyborów. Kilka dni później w urzędzie uzyskał wyjaśnienia że osoba odpowiedzialna za układanie listy wyborców błędnie zinterpretowała otrzymany przez gminę wyrok Sądu Okręgowego, uznając że S. B. jest pozbawiony czynnego prawa wyborczego.

Dnia 9 listopada 2015 r. powód poprzez swojego pełnomocnika wezwał gminę S. do opublikowania przeprosin oraz zapłaty kwoty 15.000 zł tytułem zadośćuczynienia za naruszenie dóbr osobistych.

W odpowiedzi z dnia 12 listopada 2015 r. został poinformowany, że w związku z dokonaną przez powoda reklamacją dochowane zostały wszystkie procedury wynikające z art. 22 Prawa wyborczego.

Pozwana – Gmina S. – w odpowiedzi na pozew wniosła o oddalenie powództwa w całości.

W uzasadnieniu zakwestionowała, aby jakiegokolwiek dobra osobiste powoda zostały naruszone. Podniosła, że prawo wyborcze należy do katalogu praw obywatelskich, a nie dóbr osobistych. Nikt poza powodem i pracownikami urzędu gminy nie znał przyczyny, na podstawie której S. B. nie został ujęty w spisie wyborców, a przyczyna ta nie została także przekazana przewodniczącemu komisji, który telefonicznie weryfikował fakt nie ujęcia powoda w spisie wyborców. Wskazała, że powód nie miał powodów do wstydu, skoro nie wiadomo jakie były odczucia innych głosujących i czy w ogóle zainteresowali się oni zaistniałą sytuacją, zwłaszcza że przypadki nie ujęcia wyborcy w spisie nie są niczym wyjątkowym, a ustawodawca w art. 51 § 2 kodeksu wyborczego określił procedurę postępowania na wypadek ziszczenia się takiej sytuacji. Pozwana zwróciła uwagę, że z uwagi na wyrok Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 13 czerwca 2014 r., sygn. akt III K 96/14, ograniczający prawa wyborcze S. B., zachodziła wyjątkowa okoliczność uzasadniająca oczekiwanie od powoda, aby sprawdził, czy widnieje na liście wyborców. Wskazała, że na skutek niestawiennictwa powoda w urzędzie gminy w dniu wyborów, nie możliwe było zweryfikowanie pomyłki i dopisanie go do spisu wyborców.

Na rozprawie w dniu 28 kwietnia 2016 r. strony podtrzymały swoje żądania.

Sąd Okręgowy, ustalił co następuje:

Orzeczeniem z dnia 13 czerwca 2014 r., sygn. akt III K 96/14 Sądu Okręgowego w Szczecinie uznano, że S. B. złożył w dniu 16.10.2010 r. niezgodne z prawdą oświadczenie lustracyjne i orzeczono wobec niego utratę prawa wybieralności w wyborach do Sejmu, Senatu, Parlamentu Europejskiego oraz w wyborach powszechnych organu i członka organu jednostki samorządu terytorialnego oraz organu jednostki pomocniczej jednostki samorządu terytorialnego oraz zakaz pełnienia funkcji publicznej na okres trzech lat.

Urząd Gminy w S. został poinformowany o wydanym orzeczeniu.

Dowód:

- Orzeczenie SO w Szczecinie z dnia 13.06.2014 r., sygn. akt III K 96/14 (k. 8-9)

Dnia 16 listopada 2014 r. na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej odbywały się wybory samorządowe.

Dowody:

- bezsporne

S. B., przed południem, udał się do właściwej dla miejsca jego zamieszkania obwodowej komisji wyborczej nr 10, mieszczącej się w lokalu wyborczym w Gimnazjum nr 1 w S., w celu oddania głosu. Po okazaniu dowodu osobistego, został poinformowany przez przewodniczącego komisji wyborczej S. Ł., że nie znajduje się on na liście osób uprawnionych do głosowania. Celem wyjaśnienia tej sytuacji przewodniczący komisji skontaktował się telefonicznie z przedstawicielem gminy S. – D. P., a następnie przekazał powodowi, by udał się do Urzędu Miejskiego w S., w celu uzyskania informacji o przyczynach pominięcia go w rejestrze.

Powód nie zjawiał się w Urzędzie Miejskim w dniu wyborów. W komisji wyjaśnianie przyczyn nieumieszczenia powoda na liście trwało około 20 minut. W tym czasie komisja obsługiwała innych wyborców. Żadna z osób przebywających wówczas w pomieszczeniu, nie interesowała się co jest przedmiotem wyjaśnień między S. B., a przewodniczącym komisji wyborczej.

Dowody:

- zeznania powoda (k.44-46, 69-70)
- zeznania D. P. (k. 58)
- zeznania A. P. (k. 58-59)
- zeznania S. Ł. (k. 67-69)

Po kilku dniach S. B. udał się do Urzędu Miejskiego, gdzie okazało się, że na skutek błędnej interpretacji przez urzędnika – A. P. - wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 13 czerwca 2014 r., sygn. akt III K 96/14, nie został on wpisany do rejestru wyborczego, jako osoba uprawniona do wzięcia czynnego udziału w wyborach. Za zaistniałą sytuację S. B. został przeproszony, a nieprawidłowości w rejestrze wyborczym zostały usunięte, poprzez dopisanie go do stałej listy wyborców.

Dowody:

- zeznania informacyjne powoda (k.44-46)
- zeznania D. P. (k. 58)
- zeznania A. P. (k. 58-59)
- zeznania K. T. (k. 56-58)

Dnia 6 listopada 2015 r. S. B. wezwał Gminę S. do złożenia przeprosin o określonej treści i formie, a następnie zamieszczenie ich w Gazecie (...) oraz w Kurierze Zachodnim. Powód wniósł również o zapłatę na jego rzecz zadośćuczynienia w kwocie 15.000 zł za naruszenie dóbr osobistych.

W odpowiedzi na w/w pismo został powiadomiony, że problematykę nieprawidłowości w rejestrze wyborców, w tym przypadki pominięcia wyborcy w rejestrze wyborców, regulują przepisy Ustawy z dnia 5.01.2011 r. – Kodeks wyborczy i wszystkie procedury przeprowadzone przez organy Gminy S. w związku z reklamacją złożoną przez S. B. przeprowadzone zostały zgodnie z treścią art. 22 w/w ustawy.

Pismem z dnia 13.11.2015 r. S. B. wniósł o wydanie kopii protokołu przyjęcia reklamacji oraz kopię decyzji Burmistrza Miasta i Gminy S. w tej sprawie wraz z kopią dowodu jej doręczenia.

W odpowiedzi, pismem z dnia 26.11.2015 r. Burmistrz S. poinformował, że w celu wyjaśnienia kwestii nie umieszczenia S. B. w rejestrze wyborców, stawił się on osobiście w Urzędzie Miejskim. Pracownik po uzyskaniu informacji oraz zweryfikowaniu danych, uznał że nastąpił błąd w w/w rejestrze w postaci wykreślenia, a następnie przeprosił za zaistniałą sytuację i dokonał aktualizacji rejestru, poprzez dopisanie jego nazwiska do w/w rejestru. W piśmie tym wskazano, że w dokumentacji nie ma protokołu przyjęcia reklamacji oraz decyzji w sprawie jej uwzględnienia.

Dowody:

- pismo powoda skierowane do Burmistrza S. z dnia 6.11.2015 r. (k. 11-12)
- pismo Burmistrza S. skierowane do powoda z dnia 12.11.2015 r. (k. 13)
- pismo powoda skierowane do Burmistrza S. z dnia 13.11.2015 r. (k. 14)
- pismo Burmistrza S. skierowane do powoda z dnia 26.11.2015 r. (k. 15)
- zeznania informacyjne powoda (k.44-46)
- zeznania D. P. (k. 58)

- zeznania A. P. (k. 58-59)

S. B. jest emerytowanym policjantem. Do marca 2015 r. należał do związku emerytów i rencistów Straży Granicznej. Do czerwca 2015 r. zasiadał również w zarządzie wspólnoty mieszkaniowej.

Dowody:

- zeznania powoda (k. 69-70)

Sąd Okręgowy, zważył co następuje:

Powództwo okazało się niezasadne.

Przepisem regulującym odpowiedzialność za naruszenie dóbr osobistych jest art. 24 k.c. i odnosi się on do przyznania każdemu, czyje dobro osobiste zostało naruszone bezprawnym działaniem, uprawnienia do żądania zaniechania tego działania oraz usunięcia skutków naruszenia, a więc do roszczeń niemajątkowych, o których mowa w art. 24 § 1 zd. 3 k.c.

Przy rozpoznaniu sprawy w przedmiocie ochrony dóbr osobistych, należy w pierwszej kolejności ustalić, czy doszło do naruszenia dobra osobistego, a dopiero w przypadku pozytywnej odpowiedzi stwierdzić, czy działanie pozwanego było bezprawne. Dowód, że dobro osobiste zostało naruszone ciąży na osobie poszukującej ochrony prawnej na podstawie art. 24 k.c., natomiast na podmiocie naruszającym dobro spoczywa obowiązek wykazania, że nie było ono bezprawne. Jak wynika z wyroku Sądu Najwyższego z dnia 4 czerwca 2003 r., I CKN 480/01, LEX nr 137619, działaniem bezprawnym jest działanie sprzeczne z normami prawa lub zasadami współżycia społecznego, a bezprawność wyłącza działanie mające oparcie w przepisach prawa, zgodne z zasadami współżycia społecznego, działanie za zgodą pokrzywdzonego oraz w wykonaniu prawa podmiotowego.

Przyjmuje się, że cześć, dobre imię i dobra sława człowieka są pojęciami obowiązującymi wszystkie dziedziny życia osobistego, zawodowego i społecznego. Naruszenie czci może więc nastąpić zarówno przez pomówienie o ujemne postępowanie w życiu osobistym, jak i przez zarzucenie niewłaściwego postępowania w życiu zawodowym, naruszającym dobre imię danej osoby i mające narazić ją na utratę zaufania potrzebnego do wykonywania zawodu lub innej działalności

Cześć człowieka obejmuje dwa aspekty: dobre imię (cześć zewnętrzną) i godność (cześć wewnętrzną). Jak stanowi art. 30 Konstytucji przyrodzona i niezbywalna godność człowieka stanowi źródło wolności i praw człowieka. Cześć konkretyzuje się w poczuciu własnej wartości przez człowieka i oczekiwaniu szacunku ze strony innych ludzi. Naruszenie dobrego imienia polega na pomówieniu o takie postępowanie lub właściwości, które mogą poniżyć tę osobę w opinii publicznej lub narazić na utratę zaufania potrzebnego dla danego stanowiska, zawodu lub rodzaju działalności. Sąd (...) wskazał, iż: „Cześć, dobre imię, dobra sława człowieka są pojęciami obejmującymi wszystkie dziedziny jego życia osobistego, zawodowego i społecznego. Naruszenie czci może więc nastąpić zarówno przez pomówienie o ujemne postępowanie w życiu osobistym i rodzinnym, jak i przez zarzucenie niewłaściwego postępowania w życiu zawodowym, naruszające dobre imię danej osoby i mogące narazić ją na utratę zaufania potrzebnego do wykonywania zawodu lub innej działalności”. Naruszenie czci może nastąpić zarówno publicznie, jak i prywatnie, w wypowiedzi ustnej lub pisemnej albo przekazanej innym nośnikiem informacji, może nastąpić w wywiadzie, felietonie lub innej publikacji prasowej, książce, wykładzie uniwersyteckim, liście, blogu albo komentarzu internetowym³.

Ocena, czy doszło do naruszenia dóbr osobistych, ma charakter obiektywny. O tym, czy w konkretnym wypadku można mówić o naruszeniu (zagrożeniu naruszenia) dobra osobistego, nie mogą decydować subiektywne odczucia osoby uważającej się za pokrzywdzoną, lecz decydujące znaczenie ma to, jaką reakcją naruszenie to wywołało (lub przy zagrożeniu mogłoby wywołać) w społeczeństwie.⁴

Bezspornym jest fakt, że powód nie został pozbawiony czynnego prawa wyborczego. Bezspornym jest również, że w wyniku zaniedbania pozwanej, nie został on ujęty w spisie wyborców uprawnionych do głosowania w wyborach samorządowych w dniu 16 listopada 2014 r. Deklarowane przez powoda negatywne uczucia, które towarzyszyły mu, gdy przebywał w lokalu wyborczym, oczekując wyjaśnienia sytuacji, takie jak zażenowanie, wstyd, kompromitacja i poczucie stygmatyzacji były subiektywnym odczuciem powoda jako zainteresowanego. Znamienne pozostają przy tym zeznania przewodniczącego komisji wyborczej – S. Ł. (k. 67-68), którzy wskazał, że w rozmowie telefonicznej nie usłyszał przyczyny, dla której powód nie znalazł się na liście. Przewodniczący komisji wskazał również, że osoba powoda nie wzbudzała zainteresowania osób, które przyszły wówczas zagłosować. Sam S. B. w trakcie rozprawy w dniu 28 kwietnia 2016 r., zeznał że nikt go nie pytał dlaczego tam stoi, ani na co czeka. Wskazał, że żadna z osób nie zachowywała się wobec niego niewłaściwie. Podniósł również, że po wyborach nie dochodziły do niego głosy, że ludzie się dziwią dlaczego nie było go na liście do głosowania.

Prawo do głosowania, zagwarantowane konstytucyjnie, należy do katalogu praw obywatelskich. Ustawodawca w art. 51 § 2 pkt 2 ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. Kodeks wyborczy przewidział sytuację do jakiej doszło w niniejszej sprawie, wskazując że obwodowa komisja wyborcza dopisuje w dniu głosowania do spisu wyborców osobę pominiętą w spisie, jeżeli udokumentuje, iż stale zamieszkuje na terenie danego obwodu głosowania, a urząd gminy potwierdzi, że nie otrzymał zawiadomienia o utracie przez nią prawa wybierania lub o wpisaniu do spisu wyborców w innym obwodzie. Bezsporną pozostaje ta okoliczność, że powód został poinformowany przez przewodniczącego komisji wyborczej, aby w celu wyjaśnienia jego pominięcia w spisie, udał się do Urzędu Miejskiego. Jak wynika z zeznań złożonych na rozprawie w dniu 9 czerwca 2016 r. zarówno przez K. T. (k. 56-58), jaki D. P. (k. 58) w czasie wyborów w Urzędzie Miejskim pracownicy pełnią dyżur, co pozwala odpowiednio i na bieżąco reagować, jeśli zajdzie taka potrzeba. Nie podejmując się wyjaśnienia sprawy w dniu wyborów, pomimo wyraźnego pouczenia przewodniczącego komisji wyborczej, S. B. utracił możliwość naprawienia błędu urzędnika Gminy, który mógł dopisać w dniu wyborów niezasadnie pominiętego wyborcę do spisu i umożliwić oddanie głosu.

Zgodnie z art. 36 § 1 ustawy Kodeks wyborczy, między 21 a 8 dniem przed dniem wyborów każdy wyborca może sprawdzić w urzędzie gminy, w której spis wyborców został sporządzony, czy został w spisie uwzględniony. Z kolei w myśl § 2 w/w przepisu, spis wyborców jest udostępniany do wglądu w urzędzie gminy. Powód, mając świadomość prawomocnego wyroku lustracyjnego z dnia 13 czerwca 2014 r., wiedząc o zastosowanych wobec niego sankcjach oraz wyrażając chęć uczestnictwa w zbliżających się wyborach samorządowych jako głosujący, winien wykazać zainteresowanie i upewnić się, czy widnieje w spisie wyborców. W przypadku stwierdzenia, że został pominięty w rejestrze wyborców lub w spisie wyborców, Kodeks wyborczy w art. 22 § 1 przewiduje możliwość wniesienia, przed dniem głosowania, do burmistrza reklamacji na nieprawidłowości w nim ujawnione. Nie ulega wątpliwości, że S. B., dopiero następnie, po przeprowadzeniu wyborów samorządowych, udał się do Urzędu Miejskiego, co skutkowało jedynie skorygowaniem spisu wyborców na przyszłość.

Prawo do głosowania, jako prawo konstytucyjne i należące do praw obywatelskich nie podlega ochronie za pomocą środków wskazanych w art. 24 k.c. Wskazywane przez powoda naruszenie dóbr osobistych w postaci utraty przez niego dobrego imienia i naruszenia czci w dotychczasowym środowisku, było wyłącznie oświadczeniem powoda nie popartym żadnym przeprowadzonym w sprawie dowodem (W dniu wyborów samorządowych w 2014 r. powód był emerytem. Był (...) Stowarzyszenia Emerytów i Rencistów Straży Granicznej do marca 2015 r. Do czerwca 2015 należał do zarządu Wspólnoty Mieszkaniowej. Z funkcji tych zrezygnował dobrowolnie. Jak wskazał osobiście na rozprawie w dniu 22 września 2016 r., po dniu wyborów „funkcjonował normalnie”).

W okolicznościach sprawy, zaniedbania pozwanej i spowodowany tym dyskomfort psychiczny powoda, wbrew twierdzeniom nie przełożyły się na utratę jego dobrego imienia i wizerunku.

Dokonując ustaleń faktycznych, Sąd oparł się na zgromadzonym w sprawie materiale rzeczowym, jak również osobowych źródłach dowodowych. Sąd dokonał oceny ich wiarygodności i mocy dowodowej w zgodzie z dyspozycją art. 233 § 1 k.p.c., przyjmując że zarówno dokumenty zebrane w trakcie procesu, a w szczególności odpis orzeczenia Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 13 czerwca 2014 r., sygn. akt III K 96/14 (k. 8-9), jak również zeznania

świadków w osobach K. T. (k. 56-58), D. P. (k. 58), A. P. (k. 58-59) oraz S. Ł. (k. 67-68) pozwoliły na skonstruowanie kompletnego stanu faktycznego i przyczyniły się do wyjaśnienia istoty sprawy. Zeznania powyższych świadków korespondowały ze sobą i nie posiadały luk logicznych, a przedstawiona przez nich procedura wyborcza związana z przypadkiem pominięcia wyborcy w rejestrze lub spisie wyborców, w połączeniu z dokonaną oceną prawną, doprowadziły do wniosków, którym Sąd dał wyraz w sentencji wyroku. Sąd dał również wiarę zeznaniom powoda w zakresie chronologii przedstawionych zdarzeń, nie podzielając jednak jego twierdzeń, odnoszących się do istoty sporu. Dokumentów dołączonych do pozwu, stanowiących korespondencję między stronami - zarówno powód ani pozwany nie kwestionował – jednak pozostały one bez większego wpływu na rozstrzygnięcie w przedmiotowej sprawie.

Wobec powyższego stanu rzech, Sąd oddalił powództwo, o czym orzeczono w pkt. I. sentencji wyroku.

Powód przegrał sprawę w całości, wobec czego, na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu, Sąd zasądził od S. B. na rzecz Gminy S. kwotę 360 zł tytułem zwrotu kosztów procesu (pkt. II.)

SSO Ewa Kaczmarska

1 Wyrok SN z dnia 9 października 2002 r., IV CKN 1402/00, LEX nr 78364

2 Wyrok SN z dnia 29 października 1971 r. sygn. akt II CR 455/71 (OSNC 1972 r. Nr 4, poz. 77)

3 Por. P. K. do art. 23 Kodeksu cywilnego LEX 2009, teza 36

4 por. jednak wyrok SN z 18 stycznia 2013 r., IV CSK 270/2012, LexisNexis nr (...), OSNC 2013, nr 7-8, poz. 94

5 Por. postanowienie SN z dnia 1 lipca 2014 r., sygn. akt III SW 37/14